תלמוד בבלי · אחרונים · ליקוטי מהריל · סדר נשים

ליקוטי מהריל על כתובות

רבי י־הודה ליב מזקילקוב

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ליקוטי מהריל על כתובות

רבי י־הודה ליב מזקילקוב

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ליקוטי-מהריל-על-כתובות/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ט: 4
דף יח: 4
דף כב: 5
דף כב: 6
דף כג: 7
דף ע: 7
דף עא: 11
דף עב: 12
דף עב: 13
דף עג: 15
דף פג: 15
דף פג: 18
דף צ: 19
דף צ: 21
דף צג: 22
דף צד: 25

דף ט:

תוס' ד"ה אי למיתב לה כתובה וכו' וקשה דאמאי מפסיד' כתובת' והא הוי ספק ספיקא ספק אינו בקי וספק באונס והקשה הפ"י דהא ספק ספיקא הוא מטעם רוב ואין הולכין בממון אחר הרוב ונ"ל ת"ל לתרץ ועפ"ז יתורץ מה שתוס' פירשו מעיקרא דמשמע דלאוסרה אינו נאמן מטעם שמא אינו בקי ואח"כ מקשה תוס' קושי' דלא יהי' נאמן לענין כתובה משום דלכאור' לא קשה קושית הפ"י דהא אין הולכין בממון אחר הרוב זה אינו דהא הטעם עיין בבבא בתרא דף צ"ב ברשב"ם הטעם משום דהוי פלג' ופלג' ואין יוכל להוציא ממנו אך לפ"ז שוב הסברא פשוטה אפי' לרב נחמן דסבר במנה לי בידך והלה אומר אינו יודע פטור ולא אזלינן בתר ברי ושמא היינו משום דיש כאן חזקת ממון ועדיף חזקה מברי ושמא אבל אם הוי פלג' ופלג' וא"כ חזקת ממון אינו טובה כ"כ דאיכא כנגדו רוב אך הוי פלג' ופלג' וא"כ יש לילך בתר ברי וזה ברור וראי' לזה מתוס' דלסומכוס אזלינן בתר ברי ושמא משום דאינו הולך אחר חזקה כלל עיין בסוגיא דשאלה ושכירה וא"כ לפ"ז דהא ודאי אכן מחזיקינן לטענת בעל טענת שמא אף שטען ברי לי שפתח פתוח מצאתי והראי' דלאוסרה אינו נאמן ולא אמרינן שוי' חתיכ' דאיסורא משום דאין מחזיקין לטענתו טענת שמא והוי' כמו גבי שכיר בשבועות ובב"מ דאף שבעה"ב טוען ברי לי שפרעתיך משום דבע"ה טרוד בפועליו אנן מחזיקינן לי' לטענת שמא עיי"ש ולפ"ז הכא שפיר אזלינן בתר ספק ספיקא אף דהוא מטעם רוב והכא איירי בממון דהא עכ"פ הוי פלג' ופלג' ואזלינן בתר ברי דידה והוי ברי ושמא וא"כ פריך תוס' שפיר ולא קשה קושית הפ"י הנ"ל ולפ"ז יתורץ גם קושי' שלי הנ"ל דתוס' הוצרך שפיר לפרש מקודם דלאוסרה אינו נאמן מטעם שמא אינו בקי וכו' דאם נאמר דנאמן לאוסרה א"כ ודאי לא קשה קושית תוס' על כתובה מטעם ס"ס דנשאר קושית הפ"י דהא לא שייך לומר כדברי הנ"ל דמשום ברי ושמא דהא לא שייך שמא דהא הבעל טוען ג"כ ברי שפ"פ מצא והוי ברי וברי וא"כ אין הולכין אחר הרוב ואף אם נאמר שאינו נאמן לאוסרה מטעם אחר לא מטעם שמא אינו בקי ג"כ לא היה קשה קושי' על כתובה כנ"ל רק לפי שנאמר דאין נאמן לאוסרה מטעם שאינו בקי שפיר מקשו התוס' הקושיא על כתובה ודו"ק:

דף יח.

גמרא משום דקבעי למיתנא סיפא אם יש עדים וכו' והא קיימא לן המלוה אח חבירו בעדים א"צ לפורעו בעדם וקשה לי הא מצי למיתני באומר פרעתיך תוך זמנו ובאמת עדיין הוא תוך זמנו מההלואה והוא אומר פרעתיך ולכך ברישא נאמן משום מגו דלא

לוה כלל או שהי' אמר שלוה רק שהוא אחר זמנו ופרע לו אבל בסיפא דיש עדים שלוה ושהוא תוך זמנו אינו נאמן דליכא מגו אך ז"א דהא בבבא בתרא הוא איבעי' דלא אפשיטא בתבעו אחר זמני ואמר פרעתיך תוך זמנו אי אמרינן מגו במקום חזקה וא"כ לא מצי למיתני במתנ' דנאמן משום מגו ואף דא"צ לפרוע לו כיון דהוא אבעי' דלא אפשיטא והדין דהוה קולא לנתבע מ"מ לא שייך למתני נאמן בסתם אך קשה דהנה ספר הפלאה כותב סברא דיש חילוק לענין מגו במקום מנהג דהוא כך אם טוען אלמנה נשאתיך ויש עדים שיצאה בהנומא ולבעל יש מגו דפרעתי ולא אמרינן מגו דהוא לבטל המנהג משא"כ אם אין עדים שיצאה בהנומא רק שהבעל מודה שיצאה בהינומא וטוען שאעפ"כ היתה אלמנה דיש לו מגו דלא יצאה בהנומא ומהני אף דהוא לבטל המנהג כיון דיש לו מגו בעיקר הדבר ולפ"ז נ"ל בע"ה לענין מגו במקום חזקה דהוא אבעי' דלא אפשיטא היינו רק בהך דתבעו לאחר זמנו ואמר פרעתיך ת"ז אבל אם יש לו מגו דאי בעי הוי אמר שהוא אחר זמנו או שהי' אומר שלא לוה כלל הוי מגו בעיקר הדבר אזי ודאי אמרינן הך מגו וסברא זו לכאורה ברורה מכח כ"ש דהא לענין מגו נגד המנהג אף דודאי לא מהני מ"מ בעיקר הדבר מהני כנ"ל מכ"ש גבי הך מגו נגד חזקה דאינו ודאי דלא מהני דהא הוא רק איבעי' דלא אפשיטא מכ"ש די"ל בשיש מגו בעיקר הדבר מהני ולפ"ז קשה ליתני מודה ר"י במנה לי בידך ושהוא תוך זמנו רק שאומר פרעתיך ולכך נאמן משום מגו כנ"ל אך ז"א דא"כ האיך יתב' בסיפא אם יש עדים אינו נאמן הא מגו במקום חזקה הוא איבעי' דלא אפשיטא וא"כ לא שייך למיתני אינו נאמן והיינו דצריך לפרוע ואמאי הא הוי קולא לנתבע אך קשה א"כ מה קמבעי' בבבא בתרא אם אמרינן מגו במקום חזקה תפשוט מהך מתני' מדלא נקט מודה ר"י במנה וכו' והוא תוך זמנו וכנ"ל אלא ודאי אמרינן מגו במקום חזקה לכך לא מתני משום דבסיפא אם יש עדים נמי נאמן ודוחק לומר משום דהי' ספק לר' שסידר המשניות אם אמרינן מגו במקום חזקה ואף אם הוא ספק הוא ג"כ שפיר דלא מצי למיתני בסיפא דיש עדים דאינו נאמן דהא הוי קולא לנתבע דזה דוחק דהיה ספק לרב וא"כ קשה:

דף כב.

מתני' האשה שאמרה וכו' שהפה שאסר וכו': ע"כ צ"ל דידעינן שהיתה אלמנה והוא אומרת שאח"כ נשאת לאיש ונתגרשה דהא כיון שבאתה לפנינו בלא גילוי ראש ע"כ נשאת וא"ל מגו דהיתה באה בגילוי ראש דגנאי הוא לה אלא ע"כ כנ"ל:

אמרה נשבתי וטהורה אני וכו' צ"ע לענין מה נקט הנך תרתי בבי במתני' ואם יש עדים שהיתה אשת איש וכו' קשה לי לענין מה דווקא עדים הא בעד א' סגי דהוי מגו להכחיש העד אך צריך להיות דביש חזקה אמרינן מגו להכחיש כיון דחזקה מסייע יכול להעיז נגד העד והכא איכא חזקת פנוי' יש לתרץ דלכך נקט תרתי בבי במתני' דלכאורה קשה לענין מה נקט בין ברישא ובין בסיפא הך בבא דאם יש עדים דאינה נאמנת דהא מילתא דפשיטא הוא אך יש לומר דאשמעינן דאע"ג דבעת שבאתה לב"ד לא הי' באו עדים רק אח"כ באו עדים אזי למפרע אינה נאמנת או משום דאין מגו דמתייראת מעדים או בפשוט דמגו לא מהני וא"כ בסיפא אשמעינן רבותא דאף דעדים אינם מעידים שנבעלה רק שנשבית הגם שמכל מקום אסורה לכהונה היינו מטעם ספק מ"מ לא מהני אף שלא היה עדים אז בעת שבאתה לב"ד רק אח"כ באו עדים וזה לא שמעינן מרישא דשם אוסרים אותה העדים מטעם וודאי שמעידים שהית' אשת איש ולא קשה ליתני בבא דבסיפא לחוד דז"א דברישא נמי שמעינן רבותא דאמרינן הפה שאסר הפה שהתיר אף כשאוסרת עצמה בוודאי דאמרה אשת איש הייתי וכו' משא"כ בסיפא קאמרה רק נשביתי אף דאסורה לכהן היינו מטעם ספק לכך מהני הפה שאסר משא"כ ברישא לכך אשמעינן תרוויהו או י"ל דלכך בעי תרוויהו משום די"ל בשבוי' הקילו וא"כ אי הוה תני סיפא לחוד ה"א דברישא אינה נאמנת אף בדליכא עדים ואי תני רישא ה"א דבסיפא אף ביש עדים נאמנת לכך נקט תרווייהו:

דף כב:

תוס' ד"ה חזרה ואמרה וכו' פירוש מועיל אמתלא אי לא אבל אין לפרש אם צריכה אמתלא וכו' ע"ש ולכאורה קשה מה נפקא מיניה בזה אם הפשט הוא כך או כך ולענין מה פירשו התוס' ונ"ל בע"ה לתרץ דלכאורה צריך להבין האבעי' גבי נדה מה בעי הא מצי למילף הדין מאשת איש דמה חילוק אך צ"ל משום דגבי אמרה אשת איש אני מיירי וודאי שהוא בחזקת פנוי' דאל"כ לא מהני גם אמתלא וגם אם אמרה מתחילת' שהיא פנוי' אלא ודאי דמיירי שהיא בחזקת פנוי' וא"כ י"ל דמש"ה מהני אמתלא כיון דיש לה חזקה ג"כ משא"כ גבי נדה י"ל דאיירי בשעת ווסתה דהא הדין אם לא בדקה בשעת ווסתה טמאה משום חזקה דאורח בזמנו בא וא"כ כי אמרה אח"כ טהורה אני אף שנתנה אמתלא לדברי' מ"מ אין לה חזקה בהדה אדרבה הוא נגד חזקה לכך י"ל דלא מהני אמתלא ואם נימא דהאבעי' הוא כך אם צריכה אמתלא לכאורה ג"כ צריך להבין אמאי גבי אשת איש צריכה אמתלא וכאן ה"א דלא צריכה י"ל בפשוט דשם גבי אשת

איש דהוא מיתת ב"ד צריכה אמתלא משא"כ גבי נדה דהוא כרת וכרת קיל ממיתת ב"ד י"ל דלא צריכה אמתלא וע"כ צ"ל דהאבעי' הוא שלא בשעת ווסתה וא"כ יש לה חזקה דאינה נדה אף דאיכא נשי דקא משניין ווסתייהו היינו מיעוט והראי' דמותרת בלא בדיקה וא"כ י"ל דאף דגם גבי אשת איש יש לה חזקת פנוי' ואעפ"כ צריכה אמתלא י"ל החילוק דשם הוא חמור משום דאיכא מיתת ב"ד משא"כ נדה קיל ולא צריכה אמתלא ואין לומר דאבעי' הוא גם בשעת ווסתה דנימא דאין צריכה אמתלא דזה דוחק דהא נגד חזקה הוא וכיון דאשת איש אף דיש לה חזקה להתיר צריכה אמתלא בוודאי אף דנדה קיל מ"מ נגד החזקה ודאי צריכה אמתלא וא"כ ודאי דאם נימא דהאבעי' הוא אם צריכ' אמתלא ודאי דהאיבעי' הוא שלא בשעה ווסתה וא"כ אף לפי הפשיטות רב דצריכה י"ל דבשעת ווסתה לא מהני אמתלא כיון דהוא נגד החזקה משא"כ אם האיבעי' הוא אי מהני אמתלא ודאי דהאבעי' הוא בשעת ווסתה וא"כ לפי הפשיטות דמהני אמתלא וא"כ יש נפקא מיני' לדינא ופי' תוס' שפיר וק"ל:

דף כג.

ד"ה מאן דמתני וכו' וא"ת מנ"ל דילמא אסיפא לא מצי קאי דאפי' באו עדים וכו' ונ"ל בעז"ה לתרץ דבגמר' מוכח שפיר דמאן דמתני אריש' כ"ש אסיפ' דאם הריש' דווק' הוי לי' למתני הך בבא בתר הריש' אלא ודאי דקאי אתרווייהו אך קשה דלענין מה נקט הגמר' דבשבוי' הקילו הא בפשוט מוכח דאסיפ' נמי קאי דאל"כ רק אריש' ניתני אריש' אך ז"א דא"כ הוי קשה אמאי מתני אריש' נתני אתרווייהו לכך קאמר דאין צריך לומר דקאי אתרווייהו דכיון דקאמר דקאי אריש' א"כ כ"ש דקאי אסיפ' דבשבוי' הקילו לכך אף שאמור' צריך לפרש דבריו כאן א"צ לפרש דממיל' ידעינן דקאי נמי אסיפ' דכ"ש הוא ואין לומר דמ"מ ליתני במתני' הך בבא אריש' וממיל' ידעינן דבסיפ' נמי הוא כן מטעם כ"ש ז"א דהא בסיפ' אפי' באו עדים וכו' דבשבוי' הקילו:

דף ע.

ד"ה המדיר וכו' וקשה וכו' מגופה דמתני' הוה לי' למפרך ע"ש ונ"ל לתרץ בפשוט דלא מצי מקשה מגופ' דמתני' די"ל כסברת רש"י לקמן גבי הגיע זמן והיינו דבשלמא על תשמיש לא חל הנדר כיון דמשוד מדאוריית' משא"כ במזונות דהוא דרבנן וא"כ חל הנדר מדאוריית' לכך פריך מקונם וכו' דמעשה ידי' כמי לא הוי רק מדרבנן ואמאי אין צריך להפר וק"ל:

בא"**ד** ועוד כי מוקי לה בגמר' שהדירה כשהוא ארוסה וכו' א"כ מתשמיש נמי חל הנדר וליתני במתני' יוציא ויתן כתובה בשבת א' לב"ה וכו' ע"ש ונ"ל לתרץ דודאי הא דאמרינן דהמדיר את אשתו מתשמיש דיוצי' בשבת א' לב"ה אם היא אמרה דתמתין עוד שמא ימצא פתח לנדרו אזי ודאי הדין דימתין עוד ולא יוציא רק איירי דאשה אינה רוצה להמתין והנה לפ"ז גבי הדירה כשהוא ארוסה ונשאת ואם אמרינן דיש בכלל זה גם תשמיש א"כ עדיין לא נבעלה כלל והנה נ"ל לכאורה דכשאמרו דיוצי' ויתן כתובה היינו רק עיקר כתובה אבל תוספת כתובה לא בעי למיתב לה כיון שלא נבעלה ואף אם אמרינן חיבת חופה קונה מ"ע חופה דלא חזי' לביאה איבעי' הוא בגמר' בפ' אע"פ דף נ"ו וא"כ וודאי אין מחויב ליתן לה התוספ' כתובה וא"כ ודאי ניחא לה להמתין עד ל' יום בכדי שלא ימצא פתח לנדרו:

עוד נ"ל בעז"ה לתרץ דהנה לכאורה קשה לי לרב דמוקי מתני' במפרש והיינו הפשט המדיר את אשתו מליהנות לו עד ל' יום אזי הדין יעמיד פרנס ולפ"ז אם נימא דהמתני' מיירי בהדירה כשהוא ארוסה ואח"כ נשאת א"כ לכאורה צ"ל דמיירי שפירש לנדרו על שלשים יום ונשאת תיכף אחר הנדר דאל"כ קשה תמתין עד אחר שלשים יום אחר נשואין א"ו דאיירי דנישאת תיכף או די"ל דפירש בפירוש על ארבעים יום וניסת אחר עשרה ימים לאחר הנדר עכ"פ קשה הא אף כשהדירה כשהוא ארוסה ולא היה עדיין משועבד לה וחל הנדר מ"מ הא לא חל הנדר רק על עכשיו ועל ימים הבאים אחרי כן לא חל הנדר מעיקרו רק כל יום ויום חל הנדר דהא הוי לדבר שלא בא לעולם וכמו דאם אמרינן דאדם מקנה דשב"ל עכ"פ לא חל עד שיבוא לעולם והראי' שיוכל לחזור קודם שבא לעולם כמבואר בפוסקים א"כ אף בנידון דידן שהדירה שלא תהנה מנכסיו שלשים יום אזי ודאי לא חל הנדר עכשיו אכל שלשים יום דעדיין לא באו לעולם רק כל יום ויום חל הנדר וא"כ מעת שנישאת אזי נדרי' ושעבוד באים כאחד ואמאי יוכל להפקיע השעבוד עיין בר"ן גבי מגלגלת בהדי' דכותב הר"ן דאם נדרי' ושעבוד באים כאחד אזי אינו מפקיע וא"כ קשה אך זה אינו דאף שאותו יום חל השעבוד מ"מ נדרי' קודם דכיון שהגיע אותו יום חל הנדר למפרע וכמו בדבר שלא בא לעולם דאם אמרינן אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אזי מעת שבא לעולם חל למפרע א"כ הכא נמי באופן זה חל למפרע מעת שנדר ואז לא היה שעבוד אך קשה לי אמאי חל הנדר דהא אם נדר בפסח שלא ישב בסוכה אזי ודאי אין הנדר חל דהא נשבע לבטל המצוה ואף שבעת שנדר לא היה עדיין חיוב לישב בסוכה מ"מ אין הנדר חל וא"כ הכא נמי אם הדירה עכשיו שלא תהנה אחר השעבוד ג"כ לא מהני דהא אין הנדר חל עכשיו רק כל יום ויום כנ"ל וא"כ דמי

לסוכה כנ"ל אך ז"א דאף שזה יום הוא אחר השעבוד כיון שנשאת מ"מ בעת שנדר שהית' ארוסה אזי לא היה הדבר ברור באם יהיה אותו יום שעבוד דדילמא לא יכניסנה עדיין קדם שלשים יום של הנדר ולא יהיה חייב לה מזונות לפיכך אף שנשאת וחל השעבוד חל הנדר כל היום למפרע כיון דאז לא היה ברור שיהי' לה שעבוד עליו באותן הימים אך קשה אם אמרינן דיש בריר‌ה אזי אמאי חל הנדר דהא כיון שנשאת הוברר למפרע שאלו ימים יהי' השעבוד אך ז"א דהא בדאורייתא אין בריר‌ה לחומרא וא"כ לכך אסורה מלהנות לו דלחומרא חל הנדר מטעם אין בריר‌ה וכנ"ל ולפ"ז לא קשה קושית תוס' הנ"ל על רש"י דהנה איתא בר"נ דף ט"ו ע"ב בד"ה והא מן התורה משועבד וכו' וז"ל וא"ת והא האי נדרי' הוה רק דרבנן דהנאת תשמיש לית בי' ממשא וי"ל דבאומר קונם גופך עלי מתשמיש עסקינן דהא דומי' דאינו ישן קתני לה ואוקמי רבינא בבל יחל דרבנן ע"ש והנה אף דאנן פסקינן דאין בריר‌ה היינו בדאורייתא ולחומרא אבל אם מדאורייתא הוא קולא אף אם נימא אין בריר‌ה רק דמדרבנן יהי' חומרא אם נימא אין בריר‌ה אז אמרינן יש בריר‌ה ולקולא כיון דהוא מדרבנן א"כ לפ"ז יש לומר שפיר דמלהנות לו משמע נמי תשמיש ולא קשה קושית תוס' דא"כ כשהדירה כשהוא ארוסה ונשאת הא מתשמיש כמי חל הנדר וא"כ יוציא בשבת א' לב"ה וכו' זה אינו דהא מדאוריית' אינו חל הנדר אתשמיש דהוי דבר שאין בו ממש רק מדרבנן הוי הנדר משום בל יחל וא"כ בדרבנן אמרי' יש בריר‌ה ולקולא ואין הנדר חל אף דהדירה כשהוא ארוסה דהא הנדר אינו חל עכשיו רק כל יום ויום כנ"ל והוי כמו סוכה כנ"ל דהא הוברר הדבר למפרע בשעת הנדר שאותן הימים יהיה משועבד לה לכך לא חל אתשמיש רק אהנאת מזונות מנכסיו דהוא דבר שיש בו ממש ולא קשה קושית התוס':

עוד תירוץ על קושי' ראשונה של התוס' דמקשו על רש"י ליפרך מגופה דמתני' דקשה דהא גבי מעשה ידי' דודאי הוא רק מדרבנן וא"כ מדאורייתא חל הנדר דז"א דהא אין הנדר חל דדיבור שאין בו ממש הוא רק מדרבנן הוא בבל יחל וא"כ לא קשה ושפיר א"צ להפר ודו"ק ולפ"ז לא קשה קושית תוס' הנ"ל על רש"י די"ל דהא דלא א אמרינן דיוציא בשבת א' בשביל תשמיש היינו משום דתשמיש דבר שאין בו ממש הוא וא"כ הנדר הוא רק מדרבנן ואם כן לא אתי נדר דרבנן ומפקיע שיעבוד עונה דאורייתא כיון דמדאורייתא משועבד הנאתו לה משא"כ מזונות היינו במדיר מלהנות דדבר שאין בו ממש רק בל יחל דרבנן ואם כן חזינן דאין צריך להפר והיינו דנדר דרבנן לא מפקיע שעבוד דרבנן וא"כ הכי נמי גבי מזונות אף דנדר דאורייתא הוא דיש בו ממש וי"ל הא גם השעבוד דאורייתא דסובר דמזונות דאוריית' וא"כ בודאי דמי נדר דאוריית' לנדר דרבנן ושעבוד

דאוריית' לשעבוד דרבנן וכי היכי דהתם לא מצי מפקיע הכי כמי גבי נדר דאורייתא ופריך שפיר:

שם בגמרא וכיון דמשועבד לה היכי מצי מדיר לה וכו' וקשה לי הא י"ל דמיירי בנדרה היא שלא תהנה ממנו והוא קיים לה ואף דקתני המדיר את אשתו מ"מ הא גבי קישוט נמי קתני לשון זה ומפרש הגמרא דאיירי בנדרה הוא וא"כ לענין מזונות ברישא י"ל דמיירי כמי כה"ג ומה פריך אך לשיטת רש"י י"ל דל"ק כיון דרש"י מפרש דלשון מלהנות לו משמע נמי תשמיש והיינו שהוא לא תהנה ממנו א"כ אם איירי מתני' בנדרה הוא שלא תהנה ממנו קשה דא"כ הא תשמיש נמי בכלל הנאה וא"כ הוי נדרה אתשמיש נמי שלא תהנה ממנו והיינו הנאת תשמשך עלי קונם וא"כ חל הנדר נמי אתשמיש וא"כ אמאי קתני דתמתין ל' יום הא הדין כן הוא שלא תמתין רק שבת א' לב"ה רק לשיטת תוס' דלהנות משמע רק הנאת מזונות א"כ קשה מה פריך הגמרא וא"ל משום דלא הוי נדרי עינוי נפש וא"כ לא מצי הבעל להפר וא"כ אמאי יתן כתובה ז"א דהא מבואר בנדרים דף פ"ב הנאת פלוני עלי יפר ע"ש ויש לומר דמזה מוכיח רש"י שיטתו ולשיטת הרמב"ם דיוכל להשרות אשתו ע"י שליש אפי' אם אינה רוצה רק שלא ע"י נדר ולפ"ז י"ל אף אם נימא בנדרה היא וקיים לה הוא אזי הוא נותן אצבע בון שיני' היינו לענין דצריך ליתן כתובה ולא אמרינן דתצא בלא כתובה מטעם אי אפשי באשה נדרנית דאם אין רצונו בנדרנית הוי לי' להפר וגם כיון דהוא יוכל להפר א"כ הוא לבדה לא גרמה שתצא כי אף שנדרה הלא יוכל הוא להפר וא"כ כיון שגם הוא גרם שיהי' הנדר טוב לכך לא מפסדת כתובתה אבל לענין מזונות אם הדין דאף אם היא אינה רוצה להתפרנס ע"י שליש מ"מ יוכל לפרנסה ע"י שליש רק בלא נדר א"כ סברא פשוטה אף אם נימא דהוא נתן אב"ש מ"מ כיון דהיא נדרה ולא הוא אזי יוכל לפרנסה ע"י שליש לעולם ואמאי קתני יוצא ויתן כתובה אחר שלשים יום אלא ודאי דאיירי בנדר הוא ואם נימא כשיטת הירושלמי דאף בלא נדר אינו יוכל לפרכס ע"י שליש אם היא אינה רוצה אזי אפשר אם נימא דהוא נתן אב"ש לכך אחר ל' יום צריך להוציא בכתובה ואם נימא דרש"י סובר כהירושלמי הנ"ל אזי מוכיח רש"י שיטתו דלהנות לו משמע נמי תשמיש וכנ"ל ודוק:

בתוספות ד"ה הכי נמי כיון דמשועבד לה וכו' לאחר ל' תהנה ותאסר לכאור' קשה מה פריך הגמרא דילמא מיירי שהבעל הדירה ממזונות ותלאו בתשמיש כמו שפירשו התוס' ואחר הנדר תיכף נדרה היא ג"כ שלא תהנה ממנו וקיים לה הוא וא"כ לא שייך הסברא שתהנה ממנו אך י"ל דמ"מ פריך הגמרא שפיר דהא מצי לילך לגבי חכם להתיר נדרה שתהי' יכול להנות ממנו ואם אינה רוצה אזי אמאי יוציא ויתן כתובה הא המניעה ממנה

לשיטת רש"י לקמן בנדרה הוא וכו' קשה ולשיטת התוס' אתי שפיר אך לדעת הפוסקי' דאם קיים לה הבעל שוב אינו יכול החכם להתיר משום דעל דעת בעלה לבד הוא נודרת עיין ביו"ד סימן רל"ד סכ"ג בהג"ה א"כ קשה אך ז"א דא"כ קשה לשמואל דהטע' דימתין שמא ימצא פתח לנדרו ואם נימא דמיירי שהדירה שיאסור תשמישה עליו אם יזון א"כ קשה הא איתא ביו"ד סי' רכ"ח ס' כ"ז דאין חכם יוכל להתיר עד שיחול הנדר אבל בנידון זה האיך יוכל להתיר הנדר של תשמיש הא עדיין לא נאסר עליו אלא ודאי משום דתוכל היא ליהנות ממנו ויאסור בתשמיש מדין הנדר ואח"כ יוכל החכם להתיר ולפ"ז ע"כ בלא נדרה היא הנאה ממנו ודוק ודבר זה צריך עיון:

בא"ד דהא לר' יהודה דאמר בפרק ב' דנדרים קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר וכו' ופירש המהרש"א ז"ל דהיינו כיון שאסורה לשמש עכשיו משום שמא תהנה א"כ תאסור עכשיו אחר שבת ע"כ ולכאורה יש מקום עיון דלא דמי דבשלמא במדיר מתשמיש סברי ב"ה דאחר שבת יוציא משום דאסורה להשתמש מגירי דילי' לחוד שהוא הדירה משא"כ כאן דמגירי דילי' מטעם שנדר מכל מקום היתה מותרת לשמש עכשיו רק דשמא תהנה היא א"כ כיון דגם מגירי דיל' הוא האיסור תשמיש עכשיו לכאורה יש לומר דגם אחר שבת לא יוציא ויתן כתובה ולכאורה י"ל פשוט הפשט בדברי התוס' כיון דאסורה ליהנות עכשיו וכו' אף דאין חיוב להוציא אזר שבת א' מטעם שהוא מגירי דיל' ג"כ כנ"ל מכ"מ קשה לאחר ל' תהנה ותאסור כמו שפי' תוס' לעיל וא"ל דאם תהנה תהי' אסורה למפרע בתשמיש ועבדי איסורא במה ששמשו קודם לכן ז"א דהא הדין דאסורה בתשמיש מדרב יהודה דשמא תהנה וא"כ לא שמשו תוך ל' וא"כ קשה תהנה ותאסור אחר ל' יום וק"ל:

דף עא.

בתוס' דיה שנדרה היא וקיים לה איהו וכו' ונראה לר"י דהשתא לא איירי בתלינהו בתשמיש אלא שנדרה הנאה באחד מכל מיני פירות וכו' דאם נדרה לעולם א"כ מה תרויח במאי שיוציא אע"ג דבנדר של תשמיש ממתנת בנדר של פירות אינה יכולה לסבול אפי' יום א' קשה לי לסברת המקשן דמקשה על ר' יוסי וסבר ר' יוסי וכו' א"כ קשה בממ"נ האיך אייריך הך דקישוט אם בנדר הוא וע"כ תלה בתשמיש אזי ימתין לשמואל שנה א' ואח"כ שבת א' לב"ה ואם בנדרה היא ולא תלאו בתשמיש מ"מ תמתין שנה א' כיון שאפשר לה לסבול להיות שבה בלא קישוט כיון דחזינן דאם נתן קצבה על שנה דתמתין ולא יוציא א"כ ה"ה בלא נתן קצבה דתמתין לשמואל שמא תמצא פתח לנדרה דהא לפירוש ר"י לא ידע המקשן דמסני סני לה וגם סברת רש"ל דאם ניחא לה למשקל

כתובה לא תבקש פתח לנדרה גם קשה על ר' יוסי דבעניות שלא נתן קצבה וכו' וא"כ מה תרויח במה שיוציא דהא לא נתנה קצבה לנדרה א"ו ע"כ צ"ל אף לפר"י לעיל בהך בבא ע"כ צריך להיות הטעם דמסני סני לה:

הב"ש בס"ק ק' הקשה על הטורי זהב דפירש דהרמב"ם דסובר בנדרה הוא וקיים לה איהו אם רוצה לישב ולא תאכל מאותו מין תשב ואם אומר וכו' היינו לכך תשב משום דסובר הרמב"ם כמ"ד דהיא נתנה אצבע ב"ש והקשה הבית שמואל דא"כ אמאי קאמר הרמב"ם דאם אומר אי אפשי באש' נדרנית יוציא ויתן כתוב' אמאי צריך ליתן כתובת' כיון דהיא נתנה אב"ש ונ"ל לתרץ בפשוט דהא הרמב"ם פוסק דנשאלין על ההיקם אפי' אחר כמה ימים וא"כ אף דמתחלה בעת שנדרה אזי היא נתנה אב"ש מ"מ אם רוצה הבעל יוכל להפר והיינו שישאל עכשיו על ההיקם ואם אינו רוצה לשאל על ההיקם אזי הוא נותן אב"ש וי"ל פשוט בהרמב"ם בפשוט אם רוצה שתשב עמו כך דלא איכפת לי' אזי תשב ואף די"ל ישאל על ההיקם מ"מ הא אין לו חרטה כיון שרוצה לישב עמה כך משא"כ אם בא להוציאה בשביל שאמר אי אפשי באשה נדרנית א"כ יש לו חרטה ואזי יוכל לשאל על ההיקם וא"כ אם אינו רוצה לשאל אזי הוא נותן אב"ש ולכך צריך ליתן לה כתובה ולא קשה על הט"ז והר"ן החולק על הרמב"ם בדין זה אזיל לשיטתו דסובר אין נשאלין על ההיקם רק ביום שמעו להנדר ופשוט הוא:

פירש"י ד"ה אלמא בעל מצי מיפר וכו' עיין בפ"י בא"ד ולפי זה קשה לשיטת הרמב"ם דפוסק שיוציא ל"ד רק ברצונו תליא וא"כ מה פריך הגמרא ודוק:

דף עב.

בגמרא מאכילתו שאינו מעושר וכו' מנא ידע והקשה הראב"ד דילמא מיירי שהודה ותירץ דאין אדם משים עצמו רשע והקשה הר"ן ז"ל דלהפסיד כתובתה נאמנת בהודאת בע"ד כמאה עדים וכו' ונ"ל לתרץ שיטת הראב"ד דבאמת אם אמרינן לא פלגינין דיבורי' אזי גם לענין כתובה אינה נאמנת כיון דאינה נאמנת לשווי' עצמה רשע רק דהא פסקינן דפלגינין דיבורא גבי פלוני בא על אשתי עיין בסנהדרין דף י' והנה בתוס' דף י"ח בד"ה ואין אדם וכו' פי' דכיון דקיום שטרות דרבנן לא פלגינין דיבורא כדי לפסול השטר והנה לפ"ז הכא גבי מאכילתו שאינו מעושר דמה שיוצא בלא כתובה היינו מטעם קנס ומדאורייתא לא מפסדת כתובתה אף אם נימא פלגינין דיבורא רק מדרבנן הוא מטעם קנס א"כ אם נימא פלגינין דיבורא תפסיד כתובתה א"כ כיון דהוא רק מדרבנן לא אמרינן

פלגינין דיבורא להפסיד כתובתה ואף אם נימא דכתובה דרבנן א"כ לכאורה לא שייך כנ"ל י"ל דמיירי בדכתב לה דהוא כתובה דאורייתא ודוק:

דף עב:

בד"ה המקדש וכו' ע"מ שאין עליה נדרים וכו' אינה מקודשת ולכאורה קשה מקמ"ל פשיטא דאינה מקודשת כיון דהתנה בפירוש אפשר לומר דקמשמע לן דאף אם הלכה אצל חכם אחר הקידושין והתיר לה הנדרים אינה מקודשת אף שחכם עוקר מעקרו ונמצא לא הי' עלי' נדרים כלל מ"מ אינה מקודשת כיון דבשעת קידושין הי' עלי' נדרים וא"כ לא חלו הקידושין כלל ועוד יש לומר משום דיוכל לומר אי אפשי באשה נדרני' אף שחכם התיר לה קודם הקידושין מ"ע אי אפשי באשה הנודרת וזה פשוט ואפשר לומר לסברא הנ"ל דאשמעינן דאף אם התיר לה החכם אחר קידושין מ"מ אינה מקודשת והיינו משום דאין ברירה והיינו שבשעת קדושין לא הוברר שהחכם יתיר לה ולא יהיה לה נדרים ואם נימא דיש ברירה אזי מקודשת משום דכיון שהתיר לה החכם הוברר הדבר דבשעת קדושין לא היה עלי' נדרים דחכם עוקר מעיקרו ופשוט הוא:

הכא ודאי שאמר לה בשעת קדושין אם אין לך נדרים תתקדשי לי ואם יש עליך נדרים לא תתקדשי והיינו משום דבעינן תנאי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעש' ואף דלכאור' משמע לישנא דהמקדש את האשה ע"מ שאין עלי' נדרים ומשמע דהקדושין הי' קודם ואח"כ התנאי היינו תתקדשי לי ע"מ שאין עליך נדרים וזה לאו דווקא הנה זה פשוט וברור דאם קדשה בכסף ונמצא עלי' נדרים ואמרינן דאינה מקודשת אז צריכה להחזיר הכסף וגם רב דפליג במקדש אחותו מודה שהכסף קדושין הוי מלוה ולפ"ז הי' קשה לכאורה אם אמרינן דכנסה סתם קאי אירישא א"כ אמאי צריכה גט דהא כיון שנמצא עלי' נדרים אזי תיכף לא חל הקדושין והוי מעות הלואה וא"כ אף דכנסה אח"כ סתם מ"מ במאי תתקדש הא בכסף שנתן לה כבר לא מתקדשה דהוי מקדש במלוה וצ"ל דהפשט דכנסה סתם היינו בנכנסה לחופה ונבעלה וא"כ נתקדשה בביאה ונ"מ דצריכה להחזיר הכסף קדושין דהוי מלוה ואפשר לומר אפי' אירי בלא נבעלה מ"מ כיון דכנסה סתם אחל לתנאי ואף דאין כאן קדושין דכסף קדושין הוי מלוה ז"א דנתקדשה בהנאת מחילת מלוה או מטעם ביאה ואירי בנבעלה אבל למפרע משעת קדושין לא הוי מקודשת ונ"מ באם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר אחר זה הקדושין קודם שכנסה זה ואח"כ כנסה זה וא"כ מקודשת להשני דקדושיו קודמין ואפשר לומר עוד דאי אירי בנבעלה אזי מקודשת משעת קידושין הראשונים ונמצא מקודשת לראשון

דקדושיו קדים והיינו באם התיר לה החכם להנדרים ואף אם נימא דאין ברירה מ"מ הוי ספק קדושין הקדושין הראשונים וספיקא דאורייתא לחומרא דאין ברירה הוי ספק וא"כ מקודשת משעה ראשונה מספק וא"כ אם פשטה ידה וקבלה מאחר אינה מקודשת לשני רק לראשון אך לכאורה אם אמרינן דספיקא דאורייתא הוא רק מדרבנן לחומרא דמדאורייתא אוקמה אחזקה וא"כ בנידון דידן אזי יש לומר דאוקמה אחזק' פנוי' וא"כ מדאורייתא בוודאי אינה מקודשת לראשון מטעם דאין ברירה ואין כאן ספק דאוקמה אחזקת פנוי' ולומר דקידושין אינם כלום אך אפשר לומר דהוי כדין הרי גרושה לפנינו דהשתא בכנסה סתם וא"כ עכשיו הוא אשת איש בודאי או קדושין שני' או קדושי ראשון מטעם ביאה וא"כ כיון שעכשיו בא לפנינו הדין ונולד הספק וא"כ אמרינן דגם מדאורייתא הוי קדושי הראשון טוב מטעם קדושי כסף ומטעם ספק דאין ברירה וחזקת פנוי' לא שייך כאן כיון שהרי א"א לפנינו:

ברש"י ד"ה כנסה ובגמרא מפרש אי קאי אירישא וכו' והפשט פשוט היינו אם נימא בקידשה על תנאי וכנסה סתם וא"כ הפשט דתצא שלא בכתובה והיינו משום דקדושין הוי קדושין כיון דכנסה סתם ולא פירש אזי ספק אם אחיל או לא ולענין כסף קדושין א"צ להחזיר משום דספק הוא ולא מפקינן ממון מינה והוי ספק קדושין ובעי גט מספק אבל כתובה לא בעי למית' לה משום דמספקא לא מפקינן ממונא אבל קדשה סתם וכנסה סתם גם כתובה בעי למיתיב לה משום דכיון דלא אתני בהדה אזי אין כאן ספק (עוי"ל דלכך בקדשה על תנאי וכנסה סתם א"צ ליתן כתובה משום דכתובה דרבנן שלא תהא קלה בעיניו ועל נדרים לא שייך ופשוט היא או י"ל אף אם לא פליג מ"מ א"צ ליתן כתובה משום דכיון דכתובה דרבנן הוי ספיקא דרבנן וכו' ולכך א"צ ליתן לה כתובה) ועוי"ל דלכך בקדשה על תנאי וכ"ס לא בעי למיתיב לה כתובה משום דאורי' אוקי אחזקת פנוי' שלא היתה כלל א"א ומ"מ גט בעי כיון דקדשה לא אמרינן שמפקיענן הקדושין מטעם חזקת פנוי' משום דאמרינן נוקי אחזקת אשת איש עכשיו משא"כ כתובה דאינו חייב ליתן לה רק אחר גירושין ואחר גירושין לא שייך חזקת אשת איש וא"כ אמרינן דאוקי אחזקת פנוי' שלא היתה כלל אשת איש ואין לה כתובה או אפשר לומר דהוא מילתא באנפי נפשה ואיירי בקדשה סתם וכנסה סתם לכך בעי גט אבל בקדשה על תנאי וכנסה סתם אפי' גט לא בעי דאין כאן ספק דעל דעת קדושין הראשוני' כנסה:

דף עג.

בגמרא לא תימא טעמ' דרב כיון שכנסה סתם וכו' וקשה הא ודאי אי אפשר לומר כן דהא א"כ בעי למיתי' לה כתובה כפירש"י ובמתניתין קתני כנסה סתם תצא שלא בכתובה וגם תוס' הקשו זאת ונ"ל לתרץ בפשיטות דאם נימא דכתובה דרבנן שלא תהא קלה בעיניו להוציאה א"כ במתני' י"ל דמיירי דקדשה סתם וכנסה סתם לכך תצא שלא בכתובה כיון דנמצא עלי' נדרים ולא מגירי דילי' הוא כי הוא לא ידע רק היא גרמה שהוצרך להוציאה בשביל שלא הגידה לו בשעת קדושין שיש עלי' נדרים לכך תצא שלא בכתובה כיון דאין לומר דלא תהא קלה בעיניו להוציאה דהא נדרים לא שכיח א"כ אוקמה אד"ת דאין לה כתובה משא"כ בקדשה על תנאי וכנסה סתם יש לה כתובה כיון שאמרינן דאחיל לתנאי וסבר וקיבל אף אם יהי' עליה נדרים לכך בעי למיתב לה כתובה וזה פשוט עוד יש לתרץ קושי' הנ"ל די"ל דמתני' כנסה סתם איירי בקדשה על תנאי וכנסה סתם ונמצאו עלי' נדרים עינוי נפש דבהא מודה רב שלא אחיל לתנאי ואף דכנסה סתם ולא פירש היינו דע"ז סמיך דודאי לא דת נדר שיהי' לה עינוי נפש או אפשר בפשוט י"ל דיש חילוק בין עינוי נפש לאינו עינוי נפש דרב מיירי באינו עינוי נפש דע"ז י"ל דאחיל אבל עינוי נפש דמתגנ' עליו אזי אפשר בכנסה סתם לא מחיל:

דף פג.

במתני' הכותב לאשתו וכו' א"כ למה כתב לה דו"ד וכו' שאם מכרה ונתנה קיים יש לדקדק לענין מה נקט הקושיא והתירוץ הכי הוה לי' למתני הרי זה אוכל פירות בחיי' ואם מתה יורשה ואם מכר' ונתנ' קיים וא"כ ממילא לא הי' קשה הקושי' דלמ' כתב לה וכו':

צריך לעיין במתני' דנקט שאם מכר' ונתנה קיים אם זאת היא לענין הפירות ג"כ שאם מכרה הקרקע אזי מכרה קיים וגוב' הלוקח תיכף בחיי' בקרקע וגם בפירות דהם של הלוקח או יש לומר דמכירת' קיים רק לענין גוף הקרקע שאף אם תמות בחיי הבעל זוכה הלוקח בגוף הקרקע אבל בחיי' אזי שייכים הפירות לבעל ולא ללוקח ומלשון המתני' משמע לכאור' שהבעל אוכל פירות בחייה אף אם מכר' הקרקע דהא קתני במתני' הרי זה אוכל פירות בחיי' דמשמע כל חיי' אף אם מכרה דאם רק עד שעת מכירה אין שייך לומר בחיי' והנה הדין הנ"ל תלוי אם נימא דמתני' איירי קודם תקנת אושא א"כ אף בלא כתיבת דו"ד יכולה למכור הקרקע דהיינו שלאחר מיתת' יהי' כמקח ללוקח דבחיי הבעל יש לבעל פירות וא"כ לענין מה מהני כתיבת דו"ד שיהי' מכר' קיים הא

גם בלא"ה מכרה קיים להקרקע אלא ודאי דמכר' קיים אף למנין הפירות שתיכף שייך הקרקע לגמרי ללוקח ואם אמרינן דמתני' איירי אחר תקנת אושא י"ל דכתיבת דו"ד מהני שיהי' מכר' קיים היינו לענין גוף הקרקע אלאחר מיתתה דבלא"ה הי' הבעל מוציא מיד הלקוחות לאחר מיתה ג"כ אבל לענין פירות בחיי' י"ל דאף אם מכר' בדיעבד מ"מ הבעל אוכל פירות דיד בעהש"ט על התחתונ' ויוכל לומר שלא סילק עצמו מפירות אף אם תמכור בדיעבד רק מקרקע גופה אם תמכור לשיהי' מכר' קיים אלאחר מיתה וכן נמי אם נתנ' מתנ' קיימת לאחר מיתה או גירושין והכה בהרמב"ם ז"ל נקט בזה הלשון התנ' עמה שלא יהי' לו דו"ד בנכסיו אם מכר' ונתנ' מכר' ומתנתה קיימת אבל אוכל פירותיהן כל זמן שהן ברשותה עכ"ל הנה מלשון כל זמן שהן ברשותה משמע אבל אם מכרה אינו אוכל הפירות וצ"ע הא הרמב"ם הוא מפרש בודאי אחר תקנת אושא וקשה אמאי אינו אוכל הפירות הא י"ל דרק מגוף הקרקע סילק שיהי' מכר' קיים לאחר מיתה כנ"ל וכן קשה על הש"ע אה"ע דפוסק כך ואפשר דהם פוסקים כרב אשי דדייק מלשון בנכסייך ולא מטעם יד בעהש"ט וכו' ואפשר דרב אשי סובר דהוא הוי מוחזקת כמו שפירש הט"ז באה"ע וא"כ פוסקים שפיר אך לאביי קשה אך אפשר לתרץ ולומר כך דהנה לאביי פריך הגמרא לקמן ואימא מפירי ולא ממכירה עיין ברש"י ותירץ מכירה לא שכיחא עיין בתוס' דקשה לה למכור בנכסי אבי' ונ"ל דזה שייך אם הדין דמכירה היינו בחייה תיכף שיזכה בהן הלוקח הן הגוף והן לפירות אזי שפיר מתורץ דזאת לא שכיחא שתמכור בחיי' שבח בית אביה משא"כ אם בחיי' לא תוכל למכור רק שתוכל למכור שיהי' שייך הקרקע ללוקח אחר מיתה אזי ודאי ע"ז לא שייך שבח בית אביה דמה איכפת לה שאחר מיתה יהי' הקרקע ביד הלוקח או ביד יורשי אבי' וא"כ על זה שכיח המכירה אך קשה דהא נהי דתוכל למכור הפירות ג"כ ותוכל למכור מהיום מ"מ הא יכולה למכור הקרקע רק אלאחר מיתה ואז לא שייך שבח בית אבי' א"כ מכירה ג"כ שכיח בזה האופן וקשה קושית הגמרא ואימא מפירי אך ז"א די"ל דאביי סובר קנין פירות כקנין הגוף דמי והנה איתא בגמרא לחד מ"ד דעבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאיש ולא לאשה משום דקנין פירות כקנין הגוף דמי וידו עדיף מידה וא"כ אם אמרינן דכל זמן שלא מכרה אוכל הבעל הפירות א"כ יש לו קנין הגוף ג"כ ואזי היא איבה יכולה למכור הקרקע אלא אחר מיתה דוקא ובחיי' יאכל הבעל הפירות דכל זמן שאוכל הבעל הפירות יש לו בו קנין הגוף ואינו חל הקנין כלל ואינו זוכה הלוקח כלל והיא אינה יכולה למוכרה רק זאת תוכל למכור אפירות וגוף הקרקע תיכף וזאת לא תעשה שקשה לה למכור בנכסי אבי' ולפ"ז בפשוט לא קשה קושיא הנ"ל דנימא שאוכל הפירות אף

אם מכרה רק דמכירה מהני לגוף הקרקע לאחר מיתה דז"א דהא אם אוכל הפירות אזי הוא אינה יכולה למכור הקרקע כנ"ל וא"כ לענין מה כתב לה דו"ד כו' אך ז"א די"ל דהכי סבר הבעל שאם תמכור אלאחר מיתה הקרקע יהי' מכרה קיים והיינו שמוחל לה הקנין הגוף שתהי' יוכל למכור אלאחר מיתה אך ז"א דאם כן ודאי תמכור דלא שייך שבח ביה אבי' כנ"ל:

לכאורה נ"ל בע"ה להוכיח כדעת הכסף משנה דקנין בנשואה אינו מהני לענין פירות רק דאם מכרה ונתנה קיים דהנה התוספות מקשו על הא דאמר בב"ב דף מ"ו לא לאיש חזקה וכו' לא צריכה דכתב לה דו"ד אין לה וכו' והא אף אם כתב לה כן מ"מ אוכל הפירות עיין בתוס' ולכאורה לא קשה דהנה הרמב"ם פוסק דקנין בארוסה מהני אף לפירות ונ"ל בעז"ה להוכיח כדעתו דאל"כ קשה קושית התוס' ועפ"י דבריו יתורצו והיינו דהא קשה מה פריך הגמרא בב"ב וכי כתב לה מה הוי והתניא האומר וכו' הא יש לומר דמיירי בקנין כמו שפי' המהרש"א דבלא תני ר' חייא האומר לאשתו לא הוי מצי למיפרך דהא יוכל לומר דמתני' איירי בקנין רק דרבי חייא תני האומר דמשמע בלא קנין לכך פריך ע"ש והנה בב"ב על מה דמתרץ לא צריכה דכתב לה דו"ד וכו' והנה יש לומר דמיירי בקנין ומה פריך מהאומר לחבירו וכו' אך לדעת הכ"מ דקנין בנשואה לא מהני רק לענין מכרה קיים ולא לפירות פריך שפיר דנהי דמיירי בקנין מ"מ הא אוכל הפירות ופשיטא דאין לו חזקה אבל לדעת המגיד משנה קשה מה פריך הגמרא ולפ"ז מוכח כדעת הכ"מ ובאמת סברא ברורה אף לדעת הכ"מ הנ"ל דאם אמרינן דדו"ד מהני לענין מכרה קיים אף בנשואה אזי אם קנו בנשואה מודה נמי הכ"מ דמהני אף לפירות רק אם בלא קנין לא מהני דו"ד כלל בנשואה אזי די שיהי' מועיל הקנין בנשואה שיהי' מכרה קיים ולא לפירות ופריך שפיר הא דו"ד בעצמו לא מהני כלל ואף אם קנו מיני' לא מהני רק שמכרה קיים אבל אוכל הפירות א"כ קשה פשיטא דאין לו חזקה דפירות הוא דקאכיל ומשני בכותב לה ועודה ארוסה והיינו בקנין ומהני אף לפירות כדעת הרמב"ם ולא קשה קושית תוס' הנ"ל דכי מתרץ לה בכתב לה דו"ד וכו' היינו בנשואה ובקנין ומהני אף לפירות ופריך הא דו"ד לחוד לא מהני לענין אם מכרה קיים א"כ קנין לא מהני לפירות ופריך שפיר ומתרץ שפיר וק"ל:

בתוספות דיה הכותב לאשתו דו"ד אין לי וכו' והא דתנן בחזקת הבתים ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו וכו' פשיטא כיון דמשתעבדי לי' לפירא פירא הוא דקא אכיל לא צריכה דכתב לה דו"ד וכו' אכתי משעבדי ליה לפירות והקשה הפ"י הא י"ל דאתיא כאותן תנאים שסוברים דנפלו בעודה ארוסה ונשאת אם מכרה קיים אף בלא תנאי א"כ תנאי

דו"ד למה כתב אלא ודאי לפירות אף דלא כתב בפירותיהן כלל רק סתם נכסייך עיין בפ"י ולי נראה דלא קשה דהתוס' מקשין שפיר על התרצן שם דהא ע"כ איירי כשנשאת כתב לה דו"ד דאל"כ לא הי' המקשן מקשה אח"כ כלל וגם ממה שהגמרא אמר אמרי דבי ר' ינאי בכותב לה ועודה ארוסה וכו' משמע דעד עכשיו לא הוי ידענו וא"כ דאיירי בנשואה היינו שכתב לה אחר הנשואין ופריך שפיר תוס' דהא אחר הנשואין אף אם לשון דו"ד מהני עכ"פ כיון דלא כתב בפירותיהן הדין דאוכל פירות וא"ל דילמא מיירי ולא לאיש חזקה וכו' באותן נכסים שנפלו לה משנתארסה דהדין דאף אחר הנשואין מכרה קיים וא"כ אף בכתב לה רק אחר הנשואין מ"מ יהי' הדין דאינו אוכל פירות דאל"כ למה כתב לה דז"א דיש לומר דכתב לה על אותן נכסים שנפלה לה אחר הנשואין קודם כתיבת דו"ד דזה לא הוי דבר שב"ל ובזה התוס' מודים אף דלא תירצו הקושיא כמו שתירץ הרא"ש דמהני לנכסים שיפלו לאחר מיכן היינו דשב"ל דלא מהני דשב"ל משא"כ כנ"ל די"ל דמהני על הנכסים שנפלה לה קודם כתיבת דו"ד וא"כ מתורץ קושית פ"י הנ"ל אך באפשר מכל מקום קשה קושית הפ"י דהיינו מה מקשו תוספות על הגמרא דילמא איירי שלא נפלו לה נכסים אחר הנשואין קודם כתיבת דו"ד וא"כ על מה קאי דו"ד ע"כ על הנכסים שנפלו לה באירוסין ולענין הפירות אך ז"א דיש לומר דמהני לענין צאן ברזל שיהי' מכרה ונתינה קיים ולא לענין הפירות בנכסים שנפלו לה באירוסין דבוצינא טב מקרא ואף דדעת הפוסקים בכתב לה סתם נכסיך לא הוי נכסי צ"ב בכלל עכ"פ כאן הי' כאילו פירש בהדיא על צ"ב דבוצינא טב מקרא אך קשה דא"כ לתרץ התוספות תירוץ זה על קושיא דבכותב לה ועודה ארוסה מה צורך הדו"ד הא בלא"ה מכרה קיים כנ"ל ולישני דמהני על נכסי צ"ב אך זה אינו דהא בכותב לה ועודה ארוסה לא שייך כאן דהיינו כמו שאינם מתרצים סברת הרא"ש דמהני לנכסים שיפלו אח"כ אינם מתרצים זאת הסברא משום דהוי דשב"ל כן לענין נכסי צ"ב דהיינו מה שהכניסה לו לנדוניא:

דף פג:

בתוספות ד"ה וקסבר ירושת הבעל דרבנן ועשו חיזוק וא"ת בפירות אמאי תנאו קיים לכ"ע עכ"ל ובעז"ה יש לתרץ קושיא זו דלכאורה יש עוד דקדוק קצת מה הוה אמינא לומר דרב סובר דבשל תורה תנאו קיים ובדרבנן עשו חיזוק דתנאו בטיל והוי יותר משל תורה מה סברא הוא זו ומנ"ל כך ונ"ל לומר כך דהא כל הענין דבירושה היינו ג"כ בכותב לה ועודה ארוסה דבנשואה לא מהני דהוי כבן שסילק עצמו מנכסי אביו עיין בהרא"ש וא"כ יש לומר כך כיון דחכמים תקנו שהבעל יורש אשתו ע"כ עשו חיזוק לדבריהן שיהי'

התנאי בטל דאל"כ תעקר התקנה דכל אשה לא תרצה להנשא עד שיכתב לה שמסלק עצמו שלא ירשנה והוא בגדר הסברא דלקמן בגמרא גבי משום חינא פי' בערוך היינו שיהי' לאנשים חן בעיני הנשים שתנשאו להן וא"כ בודאי תקנו שלא תהני אף אם יתנ' שלא יירשנ' וא"כ קא' הגמ' שפיר בהו"א דרב סובר ירושת הבעל דרבנן וכו' ולפ"ז ל"ק קושית תוספות דהנה איתא לעיל בפ' אע"פ דמה שהבעל אוכל פירות הוא משו' תקנתא דיד' דזימנין דלא מלו ופריק לה מדידי' ואף דבמתני' דהכותב איירי שהתחייב א"ע מכ"מ בפרקונה אף שלא יאכל הפירות או שהיא הסכימה שלא יפרוק אותה ולא יאכל פירות באם מהני (ולפ"ז לא הי' מתרץ תוספות בד"ה כדר"כ וכו' דהוי לי' פטומי מילי דלאשה איבעי לאתני ואמאי הא הוא מתני כדי שלא יתחייב בפרקונה עיין לעיל בפ' אע"פ בתוספות) מ"מ לא שייך לומר דחכמים עשו חיזוק שלא מהני תנאי לפירות דמנ"ל כך וא"ל דא"כ תעקר דפירות דכל אשה תרצה כך דהא לא יתחייב בפרקונה והתקנה דפרקונה תחת פירות הוא עיקר לטובתה עיין בגמרא בפרק אע"פ זימנין דלא מלו ופריק לה מדידי' ואין סברא לומר דהיא תרבה שנסלק מפירות ומ"מ יחייב עצמו בפרקונה דזה דוחק (ואפשר לומר סברא פשוטה דאם אינו אוכל פירות אזי אם נשבית אף אם כתב לה שחייב לפדותה מ"מ אין מוציאין ממשועבדים לפרוק אותה לפי שאין קצובין משא"כ אם אוכל פירות אזי חייב בפרקונה וטעם תנאי ב"ד ומוציאין אף ממשועבדים וצ"ע דהא שייך ג"כ לומר מפני תיקון עולם אין מוציאין דהלקוחות לא יוכלו ליזהר ואפשר לומר דהלקוחות לא יסקו אדעתיהו לחשוש שמא תשתבאי ושמא לא יהי' לו נכסים אחרים אף דגבי מזון האשה והבנים אמרינן דאין מוציאין מפני תיקון העולם היינו דזה הוא שכיח ואזי לא ירצו לקנות משא"כ זאת) וא"כ מתורץ קושית התוס' הנ"ל כי ודאי אין שייך לומר דחכמים עשו חיזוק בפירות דמנ"ל וא"ל דא"כ מעקר תקנתי' דפירות דז"א כנ"ל:

דף צ.

בגמרא מדקתני הראשונה קודמת לשני' יש לדקדק מה דקדוק מדקתני קודמת הא י"ל דמיירי בשדה כנגד כתובה אחת והפשט קודמת היינו דצריך לישבע לשני' וכשנשבעת קודמת אבל נ"מ כשחשודה הוא נוטלת השני' בשבועה לדעת הפוסקים דנשבע ונוטל וחשוד מפסיד וא"כ לא מצי למיתני השני' אין לה דפעמים יש לה ולא לא' וקודמת היינו קודמת לישבע ולגבות וצריך עיון:

עוד יש לדקדק הא יש לומר דמיירי ביש כנגד שתי כתובות ולא קשה מה נפקא מינה דקודמת די"ל דנ"מ לענין אם נמצאת שדה שגבתה הראשונה הוא גזולה אזי קודמת

לשני' וגובה מן השני' ולכך לא קתני השני' אין לה דאם לא יהי' השדה הא' גזולה אזי גם לשני' יש לה:

עוד יש לדקדק מה פריך מדלא קתני השני' אין לה וכו' הא דמיירי דהכתובה של כל אחת מאתים וכשאר שדה על ג' מאות ונמצא הפשט קודמת שהראשונה נוטלת מאתים שלה והשני' נוטלת מנה ונמצא לא מצי למיתני השני' אין לה דבאמת יש לה מנה ונ"מ דא' קודמת שנוטלת מאתים ומה פריך הגמרא ואפשר דקושית הגמרא מדלא קתני הראשונ' יש לה וכו' והיינו דליתני מתני' בלא נשאר רק כדי כתובה אחת וליתני דהשני' אין לה ומה שתירץ פ"י דקושית הגמרא דע"כ בדליכא רק כתובה אחת דאי לא מאי נ"מ ומשמע לכאורה דאם היינו יכולים לומר דמיירי ביש כנגד ב' כתובות ויש נ"מ אזי לא הי' קשה קושית הגמרא ואמאי הא ג"כ היה קשה ליתני השני' אין לה ובלא נשאר רק כתובה אחת ז"א די"ל דרש"י ז"ל קושטא דמילתא מפרש דבפשוט קשה דהא ליכא נ"מ ביש ב' כתובות אך קשה הא מ"מ יש לומר כנ"ל דמיירי ביש שדה על ג' מאות וא"כ הדין אף אם הא' קודמת מ"מ נוטלת השני' ק' וא"כ כיון דיש לה חלק בשדה זה אפשר דדמי להא דפסקינן דהיכי דהדין חולקין אזי מה שגבה גבה וי"ל הכא נמי לכך מה שגבה גבה ואף אם נימא דלא דמי אם יש לה חלק להיכא דהדין דחולקין מ"מ קשה הא י"ל הסברא מבחוץ כן אך ז"א דגמרא שפיר מוכיח ג"כ על כמו כן בב"ח ביש ב' ב"ח לכל א' ר' ויש שדה על ש' וכנ"ל אך קשה דהא י"ל כמו דתופס לב"ח היכא דחב לאחרים דלא מהני תפיסה והיכא דמצי לתפוס לנפשי' מקצת מהני התפיסה על כולו אף דלא מצי לנפשי' לזכות כולו רק מקצת מ"מ מהני תפיסה א"כ י"ל דהכא נמי כיון דתפיסתה מהני על ק' מהני נמי על ר' וצ"ע בזה הסברא אך מ"מ פריך הגמרא שפיר דיש ב"ח מאוחר והיינו ג"כ באופן הנ"ל אך קשה דהא על הק' לא שייך לומר דמהני תפיסה דהא גם בלא התפיסה היו נותנין לה ק' ועל מה מהני תפיסה אך ז"א די"ל דמהני תפיסתה לדעת הפוסקים דבנשבע ונטל מהני תפיסה לפטור משבועה א"כ שפיר מהני תפיסה לאפטורי משבועה אך ז"א למי משתבעי הא הראשונה זכתה אך י"ל דצריך שבועה ליתומים משום צררי חבל בב"ח אין שבועה אף מיתומים בתוך זמנו רק לכתובה דשייך צררי אפילו בת"ז וא"כ לפ"ז קשה מה מוכח על ב"ח דנימא מה שגבה גבה הא י"ל כנ"ל עוד קשה מה מדמי ב"ח לכתובה הא י"ל דב"ח בשטר לא מהני תפיסת הב"ח מאוחר משום דשטר העומד לגבות כגבוי דמי והי' כאילו כבר גבה ב"ח הראשון משא"כ בכתובה לא הוי כגבוי משום דילמא לא יבוא לידי גובינא ולא הוי שטר העומד לגבות:

שם בגמרא מכלל דאי קדם שני' ותפסה לא מפקינן מינה ש"מ ב"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה גבה י"ל מה פריך ש"מ דב"ח מאוחר מה שגבה גבה הא דמתני' אתיא כמ"ד דכתובה דרבנן ואיירי בדלא כתב לשניהן וא"כ מה שגובה כתובה מלוקח בתנאי מעשה ב"ד היינו מטעם חן וא"כ שפיר יש סברא דקדמה שני' מה שגבה גבה משום דגם לגבה שייך חן משא"כ בב"ח אם שיעבודא דאורייתא אזי מה שגובה הראשון היינו בדין תורה ויש סברא דלא תיקון משום נעילת דלת לגבי ב"ח מאוחר ומה מוכח הגמרא ואפשר כיון דחזינן דראשונה גובה מלוקח ולא מן השני' אם תפסה א"כ חזינן דב"ח מאוחר עדיף מלוקח וא"כ ה"ה בב"ח בשניהן בע"פ ג"כ סברא דב"ח מאוחר מה שגבה גבה כמו דתיקנו חכמים דאין גובה מלוה ע"פ מלוקח משום נעילת דלת לגבי לוקח אף אם שעבודא דאורייתא אזי מכש"כ שלא יוכל לטרוף מב"ח מאוחר וק"ל אך קשה מ"מ מה מוכח על ב"ח מאוחר הא י"ל דהכא שאני משום דשיעבוד הכתיבה אין מבורר מתחילתו אם תבוא לידי גוביינא ולכך לא מהני אם שני' תפסה כיון דזמניהם בגביה שוה ושעבודא דקמא אין מבורר כנ"ל משא"כ בב"ח דשעבוד מבורר דודאי אתי לידי גוביינא היינו בזמן פרעון י"ל דגוב' מב"ח מאוחר:

בתוספות ד"ה ש"מ ב"ח מאוחר וכו' ותירץ רשב"ם דב"ח מאוחר עדיף מלוקח שלא תנעול דלת בפני לווין קצת קשה לי לענין מה פירש תוספות לכך מה שגבה גבה משום נעילת דלת לגבי מלוה שני ולגבי ב"ח ראשון לא שייך נעילת דלת הא אם לגבי ב"ח ראשון לא שייך נעילת דלת אזי פשוט לא קשה קושית תוספות אמאי עדיף מלוקח די"ל דשעבודא לאו דאורייתא וא"כ מה שטורף מלקוחות במלוה בשטר היינו משום נעילת דלת וא"כ לגבי ב"ח מאוחר אף אם נימא מה שגבה גבה לא שייך נ"ד לגבי ב"ח ראשון א"כ אוקמי אדינא דשעבודא לאו דאורייתא ולכך מה שגבה גבה וצ"ל דתירץ תוספות הוא אליבא דמ"ד שעבודא דאורייתא אח"ז ראיתי שהר"ן פי' כל הטעם דמה שגבה גבי בן ננס לקמן ע"ש:

דף צ:

וש"מ כתובת בנין דכרין לא טרפו ממשעבדי וכו' ליתי בני הא' ולטרפיני' לבני ב' עכ"ל לכאורה הוא ענין תמוה אמאי לא פריך פשוט אמאי השני' ויורשי' קודמין הא יורשי הא' הוי מוקדם ואפשר לומר משום דהא כאן ליכא מותר דינר כמבואר וא"כ בפשוט לא קשה אמאי יורשי הב' קודמין ליורשי הא' דזה אינו דהא ליכא מותר דינר ולא שייך בנין דכרין רק דקושית הגמרא כיון דבני הב' לקחו א"כ לטרפו בני הא' ולא קשה הא

ליכא מותר דינר דזה אינו דאם אמרינן ב"ח מכאן ולהבא גובה א"כ אף דיורשי הא' יגבו מן בני הב' מ"ט גבית היורשי ב' גבי' עד שבאו יורשי האי וטרפו וא"כ הא כתובה נעשית מותר לחברתה וא"כ איכא מותר דינר וא"כ שפיר יכולין בני הא' לטרוף ודו"ק אך קשה מה פריך דילמא לעולם טרפי ממשעבדי והכא שאני דב"ח עדיף מלוקח וכסברת הגמרא לעיל ואפשר דהגמרא פריך דא"כ ש"מ ב"ח מאוחר מה שגבה גבה אך קשה לי מה פריך דלמא לעולם טרפי ממשעבדי והכא שאני דאף דאחת בחייו ואחת במותו יש להם כתובה בנ"ד ולא חיישינן לאנצויי היינו כיון דמ"מ יורשי שני' ג"כ נוטלין ואף דאין נוטלין מכח ירושת האב מ"מ כיון דעכ"פ נוטל ין מכח ירושת האם אזי לא חיישינן לאנצויי משא"כ באם יורשי שני' יפסידו ולא יטלו כלום שפיר יש לומר דחייש לאנצויי ולכך לא מצי לטרוף מבני הב' עוד קשה מה פריך דילמא איירי במטלטלין וא"כ לא יוכלו לטרוף גם מן הלקוחות אבל בקרקע שפיר יש לומר דטורפין ממשעבדי אך ז"א דמ"מ קשה אמאי קודמין בני הב' אדרבא יקדמו בני הא':

במתניתין מי שהיה נשוי וכו' ויורשי הראשונה קודמין ליורשי שניה: י"ל דהא דנקט ויורשי ראשונה קודמין ליורשי שניה היינו דוקא ליורשי שניה ולא מן השני' עצמה היינו דהפשט בשמתו שתיהן קודם שנשבעו על כתובתן ונמצא יש לומר לכך יורשי הראשונה קודמין משום דהא אלמנה צריכה שבועה מטעם צררי שתפסה ולפ"ז בשלא נשבעו שניהם יכולין יורשי הראשונה ליקח פלגא מטעם ספק ספיקא ספק א' דילמא לא תפסה אמנו צררי ואת"ל דהתפיסה דילמא גם לאמכם התפיס וא"כ אין לשנינו כתובה רק תורת ירושה והדין דנחלוק והיכא דהדין חולקין אזי מה שגבה גבה ולכך קודמין ליורשי השני' אבל מן השני' עצמה כשמתה הא' עד שלא נשבעת אינה יכולה ליקח מטעם צררי וא"ל דילמא גם לך התפיס דיכולה לישבע לסברא שכתבתי מטעם ספק ספיקא אזי צ"ע באם יכולים יורשי השני' לגבות חצי אידך די"ל דבחצי אידך הוי שניהם מוחזקים מטעם ספק דילמא נטלה הראשונה צררי ואי לא נטלה נמצא הכל שלה ולא שייך כאן ס"ס המתהפכת דהאיך יכולה לומר חדא דילמא נטלה אמך ואת"ל לא נטלה דילמא גם אמנו לא נטלה הא אם הא' לא נטלה אזי אף אם גם השני' לא נטלה מ"מ יש לראשונה מטעם דהיא מוקדמת:

דף צג:

בתוספות ד"ה עי שהיה נשוי ד' נשים וכו' דהו"א דהתם הוא דאינה נשבעת ראשונה לשני' וכו' והקשה מהרש"א ז"ל וז"ל מיהו לכאורה קשה דמדבן ננס נשמע דשבועה לא'

שבועה לק' אע"ג דשלישית נשבעת ראשונה אינה נשבעת אלא פעם אחד לשניהם עכ"ל לתרץ קושית המהרש"א נ"ל בעזה"י כך דלכאורה צריך להבין הפשט בתוספות דה"א דבד' נשים שהגי' נשבעת לד' אזי צריך הא' לישבע לג' דהא בממ"נ אם יש שדה גם לג' לגבות אזי מה צריך הראשונה לישבע לה אף אם לא אמרינן שבועה למאה ואם לא יש שדה לג' א"כ אינה נשבעת לג' כי אין לה מקום לגבות וא"כ לסברת תוספות הא' דתוכל למימר הא' כיון דלא תשבע דילמא גבית כתובתיך ואני כבר נשבעתי לב' וצ"ל בכוונת תוס' דלפי מה דמוקמינן פלוגתי' במה שגבה א"כ הת"ק סובר לא גבה ואם כן שפיר יש לומר ביש שדה לג' לגבות ונשבעה צריך הא' לישבע לה מטעם שמא תמצא שדה הב' גזולה ותחזור ותטרוף ממנה לכך צריך לישבע הא' ולפ"ז לבן כנס דסובר דמה שגבה גבה א"כ א"צ שבועה הא' לג':

בא"ד מיהו תימה אמאי תני ארבעה בשלש סגי בשלש נמי שמעינן שבועה לא' למא' ובע"ה נ"ל לתרץ דלכאור' נ"ל לתרץ קושית רש"י דלכאור' קשה אמאי נפרעת סלא בשבועה להמ"ד דפליגי בב"ח מאוחר הא עכ"פ תשבע נגד היתומים והנה לכאורה בפשוט לא קשה די"ל דמיירי בגרושות א"כ ליכא כאן שבועה משום דהוא תוך זמנו דאינו שייך סמוך למיתה עוד נראה פשוט דלא קשה די"ל בפשוט דמתני' איירי לאחר תקנה שהתקין ר"ג דנודרת ליתומים ולא תשבע משום דחשודה וא"כ ביתומים מהני שתדור משא"כ נגד נשים ראשונות צריכה שבועה דלא שייך דטרחי קמי יתמי ותשבע לשקר דנהי דטרחי קמי יתמי מ"מ הא לענין נמצאת שדה שאינה שלו א"כ משועבד זאת השדה לאידך שנמצאת שדה שאינה שלו וא"כ נהי דטרחי קמי יתמי מ"מ הא השדה אינה של היתומים וא"כ אם ב"ח מאוחר מה שגבה לא גבה אי לא חשיינן שתכסיף א"כ רק נגד היתומים שייך שפיר דטרחי קמי יתמי ולא בעי שבועה רק נדר נ"ל פשוט לא קשה דתשבע נגד היתומים והיינו דהא כבר נשבעו הג' נשים ראשונות שלא התפיס להן בעלה צררי וא"כ לכאורה יש סברא פשוטה דהא תוך זמנו הוא רק בשאר אלמנה צריכה שבועה די"ל כיון דהוא תנאי ב"ד מתפיס לה צררי כמבואר במתני' והכא לא שייך לכאורה זה דהא לא חזינן שלא התפיס לראשונות דהא נשבע ואפשר לומר דמ"מ יש לומר דלא התפיס צררי וגם י"ל דאף דכבר נשבעו הראשונות שלא התפיס להם דאפשר התפיס להם פעם א' רק שנגנבו או נאבדו וצ"ע רק דלכאורה קשה דהא זה הוא רק ספק היינו שמא התפיס לה צררי וא"כ כשכבר נשבעו הג' נשים שלא התפיס להן א"כ נהי דנטעון מספק שמא התפיס לה צררי עכ"פ ניזול בתר רובא דהא יש רוב שלא התפיס להם היינו ג' נשים ראשונות דנשבעו וא"כ ידעינן שלא התפיס להם וא"כ תיזיל הוא בתר

רובא אך ז"א דאין הולכין במעון אחר רוב אך קשה דהא יש לה מגו דהא טוענת שנגנבו הצררי ובאמת נתן לה והיכא שנגנבו או שנאבדו תו לא מתפיס לה אחריני כמבואר בגמרא פ' אע"פ ע"ש אך ז"א דהא בעי שבועה כדין שומרים אך ז"א אם אמרינן בעל בנכסי אשתו שומר הוי והיינו עכ"פ שומר חנם הוא וא"כ הוי שמירה בבעלים ופטורה [ואפי' יש] כאן דין שומרים פטורה מטעם ברי ושמא רק גבי שומרים הוא גזירת הכתוב כמבואר בפוסקים אך ז"א דהא לענין כתובה אזי הנכסים בחזקת היתומים [ול"א מגו] דהוי מגו להוציא אך קשה דהא היכא דהוי חזקה עם מגו אמרינן אף להוציא וכ"ש רוב דרוב עדיף מחזקה וא"כ הכא הא יש רוב הנ"ל וא"כ יש לה מגו אך מוכח כדעה דלא אמרינן מגו לפוטרו משבועה וא"כ אתי שפיר למה דמשני דפליגי באביי קשישא ובעי ב"נ שבועה נגד היתומים ולפ"ז מתורץ קושית התוספות הנ"ל דליתני ג' נשים דלכאורה קשה קושי' דלבעי שבועה האחרונה נגד היתומים וכ"ל לתרץ דהנה לפי' ר"ת הובא לעיל בתוס' דפירש דאם אמרינן דפליגי בב"ח מאוחר היינו במטלטלין ע"ש דקשה הא הוי מטלטלי דיתמי עיין בתוספות די"ל דמיירי במטלטלין ביד אחר ע"ש ולפ"ז יתורץ שפיר הא דלא בעי שבועה משום דלכאורה אמאי לא אמרינן דניזיל בתר רוב היינו משום דהוי חזקה דממונא ואמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ואתרע לי' רובא או דהוי פלגא ופלגא ואין מוציאין מן המוחזק ולפ"ז שפיר הכא לא בעי שבועה האחרונה נגד היתומים משום דכבר נשבעו ג' נשים שלא התפיס להם וא"כ אזלינן בתר רוב ואף דאין הולכין בממון אחר רוב דהא איירי במטלטלין ביד אחר וכנ"ל וא"כ אין המטלטלין בחזקת היתומים וא"כ לא שייך לומר סמוך מיעוטא לחזקה דאין להם חזקה באותן מטלטלין וא"כ אזלינן שפיר בתר הרוב הנ"ל ולכך לא בעי שבועה נגד היתומים ולא קשה לפי מה דמסיק דפליגי באביי קשישא א"כ אמאי בעי ב"נ שבועה נגד היתומים הא כנ"ל ז"א דמיירי בקרקע א"כ שפיר אין הולכין אחר הרוב וכנ"ל אך קשה לי דהא היכא דאיכא לברורי לא סמכינן ארובא כמבואר בפוסקים וראי' מגמרא דפסחים דקאמר למ"נ לשיילי' ע"ש וא"כ לפ"ז קשה אמאי לא בעי שבועה נגד היתומים דהא איכא לברורי היינו בשבועה ולא סמכינן ארובא אך ז"א די"ל דמיירי לאחר תקנה של ר"ג דנודרת ליתומים ומיירי בשניסת הרביעית וא"כ אין מדירין אותה וא"כ ליכא לברורי ולפ"ז יתורץ קושית תוספות דליתני ג' נשים דז"א דבג' נשים קשה הנ"ל תשבע הג' נגד יתומים וא"ל בשניסת וכנ"ל ז"א דבג' נשים אזי ודאי אין שייך שבועה לב' דהא י"ל דמורי היתירא דקא טרחי קמי יתמי דהא אף אם תודה שהתפיסה צררי ג"כ לא תקח הג' דהא ניסת ורוב לא יהיה כנ"ל דהא יהי' הא' נשבעת והב' אם תודה לא יהיה רוב וא"כ שפיר י"ל דמורי התירא כיון

דאף אם תודה שהתפיסה אזי יהיה ביד היתומים ולא תגבה הג' ונגד יתומים מורה הב' היתר כנ"ל רק דהדין הוא דהב' נודרת ליתומים והנה נראה לי ברור דתקנת ר"ג דתידור אף דנדר קיל וי"ל דמורי התירא אך כיון דיש לה חזקה שלא התפיס לה צררי כיון דהוא תוך זמנו אזי מהני הנדר אך לפ"ז אינה גובה הג' דהא ניסת ורוב ליכא דהא י"ל דהב' כבר התפיס לה בעלה ואף דהוא נוטלת היינו הב' היינו מטעם חזקה הנ"ל והנה ודאי לא מהני חזקה שלה לגבי הג' כדין רישא מנה לאבא בידך:

דף צד.

תוספות ע"א ד"ה שנמצאת אחת מהן וכו' וקשה לר"י דמסתמא כשמשביעין הרביעית משמע שעדיין לא גבתה מדקתני גבי נפרעת לא תפרע והואיל וכן הקודמת לה למה אינה לוקחת אותה שדה דבבירור שלו ונ"ל ליישב די"ל דמיירי בשהשדה של השני' שגבתה הוא הנמצאת שאינה שלו והך שדה שרוצה הד' לגבות הוא דאיקני לגבי השני' והשדה שגבתה הג' לא הוי דאיקני לגבי הב' ולהפוסקים דקנה ביני וביני בב' מלוים ולראשון לא כתב דאיקני הוי לב' א"כ א"ש הפלוגתא בב"ח מאוחר והיינו דבן ננס סבר מה שגבה גבה וא"כ מה שגבתה שלישית אזי אינה יכולה הב' לטרוף ממנה וא"כ תפסיד השניה באם תגבה הד' מהשדה ולכך מצי להשביעה ואינה יכולה הב' לטרוף עכשיו מזו שדה דהוי דאיקני לה ולהד' משתעבד דלה לא הוי דאיקני ות"ק סובר מה שגבה לא גבה וא"כ אינה מפסיד הב' דאחר כך כשיבוא נגזל ויטרוף ממנה תחזור הוא על הג' ששדה שלה לא הוי דאיקני לגבה ותטרוף ממנה וא"ל דא"כ תפסיד הג' דלא תוכל לטרוף מן הד' דהוי דאיקני די"ל דמיירי ששדה שגבה רביעית לא הוי דאיקני לג' רק לב' וא"כ תגבה הג' מן הד' דמה שגבה לא גבה וא"כ תו לא קשה קושית תוס' דלבן ננס דמה שגבה גבה אזי אינה יכולה הב' לגבות מן הג' דכבר גבתה ושדה הד' אינה יכולה לגבות כי הוא דאיקני ולת"ק נמי לא קשה אמאי נפרעת עכשיו תגבה תיכף הב' מג' והג' השדה של הד' שרוצה לגבות זה אינו כיון דכבר גבתה הג' אינה יכולה הב' לטרוף ממנה עד שיבא הנגזל ויטרוף מן הב' ואפילו אם נימא דקושית תוספת קאי גם על ת"ק היינו כי עדיין לא גבתה הד' מה שאין כן בנידון הנ"ל ודו"ק:

בא"ד ע"כ נראה כפי' ר"ח דאפי' לא נמצאת פליגי דקאמר בן ננס שנשבעת הרביעית משום חשש שמא תמצא אחת מהם שדה שאינו שלו וכו' קצת קשה לי לפ"ז א"כ מה מועיל שישאר השדה ביד היתומים הא יבריחו וימכרו ולשיטת הפוסקים דיורש שמכר אינו חייב לשלם מטעם מזיק משום דבדידהו קעביד מעשה דמכאן ולהבא גובה א"כ

יבריחו מחמת יראה ומה יועיל ודוק וביותר לשיטת רבינו תם דאיירי במטלטלין א"כ ודאי לא שייך למפרע גובה וא"כ יש חשש שיבריחו:

קשה לי דלפי' התוספות דטעם שמא ימצא שדה גזולה א"כ קשה נימא מגו דחשוד אממונא חשוד אשבועתא וצ"ל מלוה ישנה היינו שהצררי התפיסה על מלוה ישינה דא"ל דעתה תובעת המלוה ישינה דהא מלוה ע"פ אין מוציאין מן היתומים וא"ל דטעם אשתמוטי דהא באת ליטול וא"כ לפ"ז ודאי קשה דרחוק מן השכל שתשבע על שני ספיקים היינו שמא נמצאת שדה שאינה שלו ושמא התפיסה צררי וגם שמא יש לה ס' מלוה ישינה וצ"ע:

בא"ד וא"ת למאן דלית לי' דאביי קשישא היכי מפרש הנפרעת מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה: לכאורה בפשוט לא קשה קושית תוס' דהקשו למאן דלית לי' לאביי קשישא וכו' די"ל פשוט דאיירי ביתומים קטנים ואין להקשות דאין נזקקין וכו' דזה ודאי בריבית אוכלת נזקקים היינו שיש ריוח ליתומים במה שמזקיקין עכשיו דלא יגדל ריבית ולפ"ז למאן דלית לי' דאביי קשישא א"כ ודאי נזקקים ליתומים קטנים משום דטובה להם להיות נזקקים דאם לא יזקקו וימתינו עד שיגדלו תיטול בלא שבועה ולכך נזקקים עכשיו בקטנותם דצריכה שבועה ושמא לא תשבע ותפסיד ואף אם נזקקים והוא נשבעה ג"כ אמרינן לשלם לה כמו שאמרינן בגמרא דעירובין כיון דאזדקינן להם מעיקרא מזדקינן להם השתא ודו"ק: